

Björkenheim ym.: Ehdotus laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan kilpailunrajoituksista annetun lain 2 § muutettavaksi siten, että lakia ei sovelleta metsätaloustuottajien tai heidän yhteisöjensä tekemiin metsätaloustuotteiden alkutuotantoa koskeviin sopimuksiin tai näihin rinnastettaviin menettelyihin. Hallitus on antanut 5.11.1993 esityksen (HE 275/1993 vp) kyseisen

pykälän muuttamisesta siten, että laissa selvennetään sen soveltamista maataloustuottajien yhteistoimintaan maataloustuotteiden alkutuotannossa. Lakialoite on tarkoitettu käsiteltäväksi samanaikaisesti tämän hallituksen esityksen kanssa.

PERUSTELUT

Toimiva kilpailulainsäädäntö edistää elinkeinoelämän tehokkuutta ja tuottavuutta sekä parantaa kotimaisen teollisuuden kilpailukykyä pidemmällä aikavälillä. Toisaalta se saattaa aiheuttaa lyhytaikaista tehostumusta ja resurssien haaskausta.

Kansantaloutemme kasvun perusta on toistuvasti säilytetty pääosin metsäteollisuuden varaan. Näin ollen on tärkeää, että metsäteollisuuden puuhoito toimii mahdollisimman häiriöttömästi. Lisäksi metsänhoitotöin sekä hakkuin on tarpeen huolehtia metsiemme tilasta tavalla, joka takaa metsäteollisuudellemme parhaan mahdollisen puuraaka-aineen tulevaisuudessakin ja joka on metsien terveyden ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tarpeen.

Viimeisten tietojen mukaan yksityismetsänomistajista on 52 % ns. metsätilanomistajia eli sellaisia henkilöitä, jotka saavat pääasiallisen toimeentulonsa muusta kuin maatilataloudesta. Heidän hallussaan oleva metsäpinta-alan osuus yksityismetsistä on 44 %. Ennusteiden mukaan ns. metsätilanomistajien lukumäärä ja omistusosuus lisääntyy edelleen.

Ammatinharjoittamisen perusteella ryhmiteltyinä metsänomistajista on eläkeläisiä 36 %, palkansaajia 27 %, maa- ja metsätalousyrittäjiä 32 % ja muita yrittäjiä 5 %.

Metsätilanomistajat myyvät puuta keskimäärin viiden vuoden välein. Näin ollen he saavat omien myyntiensä kautta puun hinta- ja muuta markkinainformaatiota viiden vuoden välein. Maatilametsänomistajista suurin osa saa pääasiallisen toimeentulonsa maataloudesta. He myyvät puuta useammin kuin metsätilanomistajat. Puunmyyntien väli on keskimäärin kolme vuotta, eli kyse ei heidänkään osaltaan ole ammattimaisesta puun myynnistä.

Puuta jalostava teollisuus puolestaan on keskittynyt, ja se on jakanut toimintansa myös alueellisesti. Kuusi suurinta ostajaa ostaa teollisuudelle sen käyttämästä yksityismetsistä myydyistä raakapuusta runsaat 80 %. Kyseiset ostajat ostavat käytännössä kaiken kuitupuun.

Voimassa oleva kilpailunrajoituslaki ja sitä toteuttavan kilpailuviraston toiminta perustuu ajatukseen, että kilpailu tehostaa ja uudistaa talouselämämme rakenteita. Vain kilpailu on suojelun tarpeessa, koska sen uskotaan pitkällä aikavälillä ratkaisevan kaikki ongelmat.

Vaikka kaikilla kilpailuun osallistuvilla on teoriassa samat lähtökohdat, rajoitetuilla puumarkkinoillamme ei käytännössä koskaan voida saavuttaa täydellistä vapautta. Teorian soveltaminen hyödyttää monopoli- tai määräävässä markkina-asemassa olevia tahoja. Samanaikai-

sesti tuhotaan historiallisen kehityksen myötä markkinatasapainon saavuttamiseksi kehittyneitä pienten elinkeinonharjoittajien yhteistyörakenteita, jotka kilpailua rajoittavina on laissa kielletty. Tuloksena on markkinoiden keskittyminen, joka eliminoi tehokkaasti kilpailun tulevaisuudessa.

Metsätalouteen nykyinen kilpailunrajoituslaki soveltuu erityisen huonosti ostajatahon keskittyneisyyden vuoksi. Yksittäinen puunmyyjä kohtaa markkinamekanismin useimmiten vain siten, että hän voi päättää, hyväksyykö yhden tarjouksen vai jättääkö kaupan tekemättä. Harvoilla puunmyyjillä on nykytilanteessa useita, todelliseen tarjouskilpailuun perustuvia vaihtoehtoisia tarjouksia, joista voisi valita.

Markkinavaimilla ei ole teoreettistakaan

mahdollisuutta taata teollisuuden tarvitsemaa tasaista raaka-ainehuoltoa saati sitten tervettä kilpailua puuraaka-aineesta.

Kilpailuviraston kannanottojen mukaan kaikenlainen horisontaalinen hintayhteistyö on kielletty siitäkin huolimatta, että se on metsäsektorilla havaittu ainoaksi mahdollisuudeksi taata yhteiskunnan kannalta elintärkeät toiminnot. Kuitenkin lainsäätäjä on mm. laissa metsänhoitoyhdistyksistä myöntänyt yksityismetsätalouden erityisaseman. Tämä erityisasema tulisi tunnustaa myös kilpailuoikeudellisessa suhteessa, kuten Norjassa on tehty.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kilpailunrajoituksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailunrajoituksista 27 päivänä toukokuuta 1992 annetun lain (480/92) 2 §:n 1 momentti sekä

lisätään 2 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

2 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä n:o 275/1993 vp)

Tätä lakia ei sovelleta maa- ja metsätaloustuottajien tai heidän yhteisönsä tekemiin, maa- ja metsätaloustuotteiden alkutuotantoa koskeviin sopimuksiin, päätöksiin tai näihin rinnastettaviin menettelyihin.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä n:o 275/1993 vp)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1994.

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 1994

Rose-Marie Björkenheim
Bjarne Kallis
Jukka Vihriälä
Kyösti Virrankoski
Aapo Saari
Raimo Liikkanen
Sirkka-Liisa Anttila
Annikki Koistinen

Tellervo Renko
Juhani Alaranta
Lasse Näsi
Maija Perho-Santala
Raili Puhakka
Pentti Mäki-Hakola
Heikki A. Ollila
Timo Kalli

Johannes Leppänen
Markku Laukkanen
Markku Lehtosaari
Aino Suhola
Esko Jokiniemi
Markku Koski
Henrik Westerlund
Kirsti Ala-Harja